

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Správa z I. slovensko-českých dní daňového práva, organizovaných Katedrou finančného práva, daňového práva a ekonómie Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach na tému: „Daňové úniky a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam“

V dňoch 24.–25. októbra 2017 sa na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach konali *I. slovensko-české dni daňového práva*, v rámci ktorých sa uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia s ústrednou témou *Daňové úniky a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam. I. slovensko-české dni daňového práva* organizovala Katedra finančného práva, daňového práva a ekonómie Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Katedra tým začala rozvíjať tradíciu konania slovensko-českých dní daňového práva, ktorých zmyslom je zvýrazniť najmä v odbornej komunite význam daňového práva nielen v Čechách a na Slovensku, ale aj v širšom rámci v Európskej únii a v celosvetovom meradle.

Medzinárodná vedecká konferencia konaná ako súčasť slovensko-českých dní daňového práva predstavovala jeden z čiastkových vedeckých výstupov v rámci katedrou aktuálne riešených grantových úloh (APVV a VEGA).

Konferencia začala 24. októbra 2017 popoludní úvodným slovom predsedu organizačného výboru – *prof. h. c. prof. JUDr. Vladimíra Babčáka, CSc.* – vedúceho Katedry finančného práva, daňového práva a ekonómie Právnickej fakulty UPJŠ, ktorý privítal početných hostí a konštatoval významné zastúpenie všetkých českých právnických fakúlt a právnických a iných fakúlt príbuzného zamerania zo Slovenska. Zdôraznil aktuálnosť témy nielen v rovine teoretickej, ale aj v rovine aplikačnej praxe a podčiarkol potrebu interdisciplinárneho prístupu k skúmanej problematike. Prejavom interdisciplinarity danej témy bola preto aj účasť zástupcov iných spoločenských vied (napríklad psychológie) a ekonomických vied. Konferencia takto predstavovala ambíciu stať sa významnou platformou pre vedeckú diskusiu a zároveň pravidelným podujatím pre výmenu teoretických a praktických poznatkov z oblasti daňového práva. *Prof. Vladimír Babčák* vo svojom úvodnom slove viackrát pripomenul povinnosť akademickej odbornej komunity venovať pozornosť daňovo-právnej problematike nielen z „úzkych“ právnych a ekonomických pozícií, ale v širšom rozsahu aj z oblasti psychológie, etiky, morálky, sociológie a pod.

Prvý blok rokovaní sa niesol v znamení diskusie k problematike stimulácie a motivácie ako nástroja prevencie proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, čo bolo predmetom úvodného príspevku *JUDr. Petry Jánošíkovej, Ph.D.* (Západočeská univerzita v Plzni). Nasledovný príspevok bol prednesený *JUDr. Zdenkou Papouškovou, Ph.D.* (Univerzita Palackého v Olomouci), v ktorom ústrednou myšlienkou bola úvaha, či sú príjmy z bitcoinov vôbec zdaniteľným príjmom v zmysle českej a slovenskej právnej úpravy a či nepredstavuje práve ich nezdanenie daňový únik.

Po úvodných príspevkoch nasledovala prezentácia a diskusné fórum k projektu APVV č. 16-0160, ktorý je v začiatkovej fáze realizácie a bude riešený katedrou v nasledujúcich rokoch. Interdisciplinárny výskumný projekt na tému: *Daňové úniky a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam (motivačné faktory, vznik a eliminácia)*, ktorý je riešený členmi katedry, je zameraný na skúmanie možností zavedenia nových právno-regulačných opatrení

a konkrétne podoby právnych mechanizmov s cieľom predchádzania daňovým únikom. Ťažisko výskumu je v tomto ohľade zamerané na to, aby implementácia týchto opatrení v Slovenskej republike viedla k zvýšeniu efektivity výberu daní a zároveň, aby bola v čo najväčšej miere garantovaná právna istota daňových subjektov a zákonnosť, spravodlivosť a transparentnosť zdaňovania. Projekt APVV súvisí aj s ďalším projektom, ktorý rieši katedra v rámci VEGA č.1/0375/15 *Daňové úniky a daňové podvody a právne možnosti ich predchádzania (inštitútmi daňového, obchodného a trestného práva)*.

Komplementárne s vyššie uvedeným výskumným zámerom je okruh skúmaných otázok interdisciplinárne orientovaný na identifikovanie a posúdenie vplyvu motivačných faktorov podieľajúcich sa na vzniku daňových únikov. Do tejto druhej skupiny sú zaradené faktory psychologické a faktory ekonomické. Výskum týchto motivačných faktorov má smerovať k podporení autoaplikácie daňového práva zo strany povinných subjektov – teda zabezpečiť, aby daňové subjekty dobrovoľne plnili svoje daňové povinnosti.

V druhý deň, 25.októbra 2017 otvorila 1. blok rokovaní *prof. JUDr. Hana Marková, CSc.* (Univerzita Karlova v Prahe), ktorá sa vo svojom príspevku, reflektujúc pritom historické súvislosti zdaňovania a rozdiely v oblastiach priameho a nepriameho zdaňovania, zamyslela nad teoretickým objasnením pojmov daňovej optimalizácie a daňového úniku. Priblíženiu daňovej morálky a psychologických faktorov daňových únikov v optike európskej verejnosti a podnikateľských subjektov sa vo svojom príspevku zaujímavým spôsobom aj poskytnutím štatistických údajov v rámci európskeho priestoru venoval *prof. PhDr. Jozef Výrost, DrSc.* (Slovenská akadémia vied, Košice). Predstaveniu aktuálnych prístupov vo vyšetrovaní daňových únikov sa vo svojom príspevku zasa venoval *prof. Ing. Jozef Stieranka, PhD.* (Akadémia Policajného zboru v Bratislave), spolu s *JUDr. Luciou Feckovou* (Finančná správa, Prešov), ktorá v rámci príspevku načrtla aktuálne preventívne prístupy dobrovoľného plnenia daňových povinností uplatňované finančnou správou.

V nasledujúcom bloku rokovaní upozornila na teoretické otázky a aplikačné problémy súčasnej právnej úpravy poskytovania údajov správcovi dane *doc. JUDr. Soňa Kubincová, PhD.* (Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici). Aktuálne opatrenia proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam v oblasti nepriameho zdaňovania v Českej republike prezentovala vo svojom príspevku následne *JUDr. Dana Šramková, Ph.D., MBA* (Masarykova univerzita v Brne). Príspevok venujúci sa inovatívnym formám objasňovania daňových únikov predniesli *doc. JUDr. Miroslav Felcan, Ph.D., LL.M.*, a *JUDr. Mgr. Jana Šimonová, Ph.D.* (Akadémia Policajného zboru v Bratislave).

O nič menej zaujímavým nebol ani posledný blok rokovaní, v rámci ktorého najprv *JUDr. Ing. Matej Kačaljak, PhD.* (Univerzita Komenského v Bratislave) načrtol vybrané súvislosti transpozície smernice ATAD do slovenského právneho poriadku. Účinku uplatnenia zásady zákazu zneužitia daňového práva na sekundárne povinnosti fyzických a právnických osôb bol venovaný príspevok *JUDr. Ing. Dušana Heseke, CSc., LL.M.* (Paneurópska vysoká škola, Bratislava). V poslednom príspevku načrtla *Ing. Cecília Olexová, PhD.* (Podnikovo-hospodárska fakulta so sídlom v Košiciach, Ekonomická univerzita v Bratislave) problematiku dane z pridanej hodnoty vo vzťahu k Lafferovej krivke.

Záverom konferencie sa slova ujal predseda organizačného výboru *prof. Vladimír Babčák*, ktorý poďakoval účastníkom konferencie za zaujímavé vystúpenia, po ktorých vždy nasledovala podnetná diskusia. Zároveň opätovne vyzdvihol skutočnosť interdisciplinárneho charakteru konferencie, ktorý demonštrovalo zastúpenie účastníkov nielen právnických fakúlt, ale aj fakúlt ekonomického zamerania, Akadémie Policajného zboru, ako aj SAV. Konferencia zároveň nepredstavovala len fórum pre výmenu názorov v rámci

akademického prostredia, ale zastúpenie odborníkmi z praxe svedčilo o dosahovaní ešte vyššej kvalitatívnej úrovne podujatia. Záverom vyjadril *prof. Vladimír Babčák* presvedčenie, že prvý ročník slovensko-českých dní daňového práva bol úspešným podujatím s kvalitným a početným zastúpením reprezentantov Slovenska a Česka, a to nielen vo vzťahu k významným predstaviteľom vedy o daňovom práve. Prvým ročníkom založená tradícia organizovania slovensko-českých dní daňového práva má preto, vzhľadom k aktuálnosti riešenej témy a aktuálnym vedecko-výskumným úlohám, potenciál ďalšieho úspešného pokračovania aj v nasledujúcich rokoch.

František Bonk* – Jozef Sábó**

Polsko jako pozitivní právní inspirace. Zpráva z právnické konference “20 years of Academic Legal Clinics in Poland – achievements, future goals and development opportunities”. Jagellonská univerzita, Krakov

Naši severní sousedé oslavili v listopadu 2017 významné výročí. Je to již dvacet let, co byla v Krakově otevřena první právní klinika v Polsku, tj. právní poradna, ve které pod vedením učitelů poskytují právní rady studenti práv.¹ Bezplatně a v rámci svého studia. Je to výročí o to významnější, že zprávy, které z Polska v poslední době slyšíme, mají tendenci všechny přátele právního státu spíš děsit než těšit. Skutečnost, že krakovská poradna, jejíž činnost nepochybně usnadňuje lidem domoci se spravedlnosti, nejenže vydržela dvacet let, ale dokonce posloužila i jako inspirace pro další poradny, nás nemůže než těšit. Tato zpráva obsahuje základní shrnutí toho, co jednotliví mluvčí během konference, která se věnovala připomenutí tohoto výročí a úvahám do budoucna, na adresu právních klinik 3.–5. listopadu 2017 v Krakově pronesli.

Založení krakovské kliniky odstartovalo doslova polskou klinickou vlnu. Do půl roku měla svoji kliniku i právnická fakulta ve Varšavě, další z nejvýznamnějších polských právnických fakult. Ostatní školy poměrně rychle následovaly a kliniky se na právnických fakultách v Polsku rychle staly normou. V současnosti má svoji právní poradnu 26 právnických fakult v 17 polských městech a patří mezi ně všechny nejvýznamnější, tj. ty, které mohou udělovat habilitace a mít PhD programy. Nejedná se přitom jen o právnické fakulty veřejné, ale i soukromé – ty si totiž nemohou dost dobře dovolit chtít od svých studentů školné a přitom nenabízet to, co standardně a ve vysoké kvalitě nabízí univerzity veřejné. Všechny kliniky jsou akreditovány, dvě univerzity dokonce práci v právní poradně považují za natolik důležitou, že ji učinily povinnou pro každého studenta.

* JUDr. František Bonk, PhD., Katedra finančního práva, daňového práva a ekonomie, Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. E-mail: frantisek.bonk@upjs.sk

** JUDr. Jozef Sábó, PhD., Katedra finančního práva, daňového práva a ekonomie, Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. E-mail: jozef.sabo@upjs.sk. Tento příspěvek představuje výstup v rámci projektu APVV-16-0160: *Daňové úniky a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam (motivačné faktory, vznik a eliminácia)* a v rámci projektu VEGA: 1/0375/15: *Daňové úniky a daňové podvody a právne možnosti ich predchádzania (inštitútni daňového, obchodného a trestného práva)*.

1 Pojem „právní klinika“ v tomto textu používáme v užším než běžně používaném významu, a proto k němu také synonymně používáme výraz „právní poradna“. Mezi právní kliniky bývají tradičně řazeny nejen právní poradny na právnických fakultách, jako je tomu v případě Polska (tzv. *life-client clinics*), ale i další podoby prakticky orientované výuky práva: odborné stáže či praxe v právních institucích, simulované soudy či *moot court*y nebo *Street Law* programy.